

UNGDOMAR FRÅN SVERIGE OCH EGYPTEN VÄVER GOBELÄNGER TILL KOMMUNALHUSET I HEDESUNDA

Om utställningen Egyptiska ungdomar väver och det intressanta experiment som ligger bakom dessa vävnader handlade en artikel i nr 47 av Svensk Skoltidning. Ett likartat svenskt försök har startats i Hedesunda av konstnären Birger Forsberg. Han tror att svenska barn under gynnsamma förutsättningar ska kunna åstadkomma något liknande de egyptiska ungdomarnas alster

När Carlo Derkert – inspirerande ciceron på Moderna museet – demonstrerade utställningen Egyptiska ungdomar väver, som nyligen visades där, sade han bl a ungefär så här: Det är en produktiv miljö dessa ungdomar lever i. Huvudnäringen är jordbruk, barnen fostras till att bli producerande. Vår civilisation är i mycket högre grad *konsumerande*. Vad gör vi på vår fritid? Ser TV, film, läser tidningar. Ytliga sysselsättningar som inte berör det djupaste i oss. Hur många gör något själva, skapar? Allt ska vara färdigt. Också barnen blir påverkade av konsumtionsinställningen. Han ställde frågan – utan att besvara den – om det skulle vara möjligt att i vår teknokratiska miljö få något så friskt och ursprungligt som de egyptiska ungdomarnas vävnader att växa fram.

En som hoppas och tror på en sådan möjlighet är konstnären Birger Forsberg, grafiker och målare och lärare på Konstfackskolan i Stockholm. Han har startat en för Sverige unik försöksverksamhet i Hedesunda i Gästrikland, där han låter barn mellan 6 och 11 år väva gobelängers på fritiden, i princip på samma sätt som ungdomarna i Egypten, i fritt skapande verksamhet utan förlagor. Det ska så småningom resultera i en stor vävnad, 420 ggr 160 cm, som ska sättas upp i det nya kommunalhuset i Hedesunda.

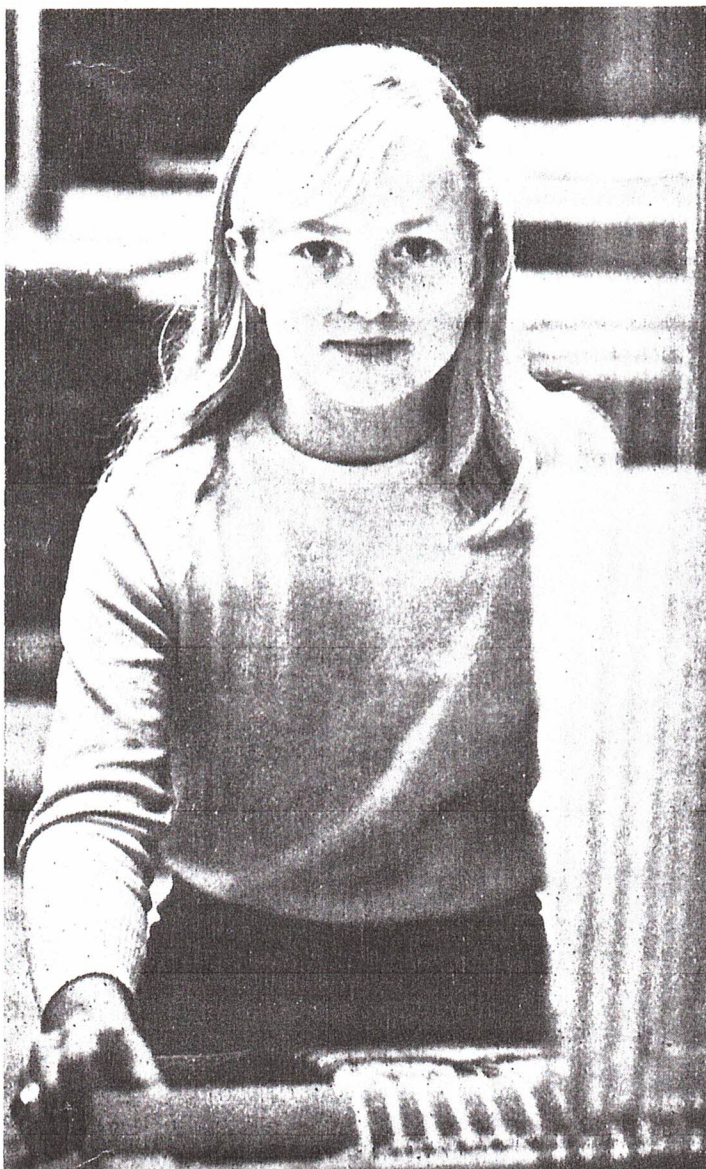
Bakgrunden till detta friska initiativ är följande: Birger Forsberg blev begeistrad av den första utställningen av egyptiska vävnader, som han såg när de utställdes i Sverige 1961. Året därpå reste han med en grupp teckningslärare till Egypten och passade då på att besöka Harrania, byn där vävnaderna kommer till. Där gjorde han bekantskap med vävverkstädernas grundare, idealisten Ramses Wissa Wassef, och hans ungdomar och studerade deras teknik.

Kommuninitiativ

Så fick han ett uppdrag från Hedesunda kommun: att leda den konstnärliga utsmyckningen av Hedesunda nya kommunalhus. Birger Forsberg är född i Hedesunda och bodde där tills han var fyra år. Hans far var stins på järnvägen Sala-Gävle, vilket betydde att familjen flyttade till olika platser på linjen. När han var 12 år fick fadern åter anställning i Hedesunda, och den gången stannade familjen i två år. Kontakten med Hedesunda har Birger Forsberg aldrig släppt. För kommunalhuset har han gjort en vägg i betong i graffitofärg.

Yngsta väverskan – Regina, sex år
– beundrar kamraten Annas alster

Susanne, elva år, i arbete vid en av de specialbeställda vävstolarna

teknik. Konstnären kom sedan i samråd med arkitekten fram till att det skulle vara lämpligt med textil utsmyckning på en del väggar. Och då föddes tvillingidén: Tänk om man skulle kunna få ungdomar i Harrania att väva en gobeläng till Hedesunda kommunalhus! Och tänk om man skulle kunna få svenska barn att väva en lika stor gobeläng till ett motsvarande utrymme! I samma teknik och under så likartade förutsättningar som möjligt.

Kommunalgubbarna i Hedesunda funderade på saken och gav slutligen sitt samtycke, trots att de helst velat ha textilierna på plats med detsamma. Nu tar det fem år innan de får se dem på väggarna. Birger Forsberg har gjort upp en femårsplan och han hoppas och tror att inom den tiden något bra ska ha kommit till.

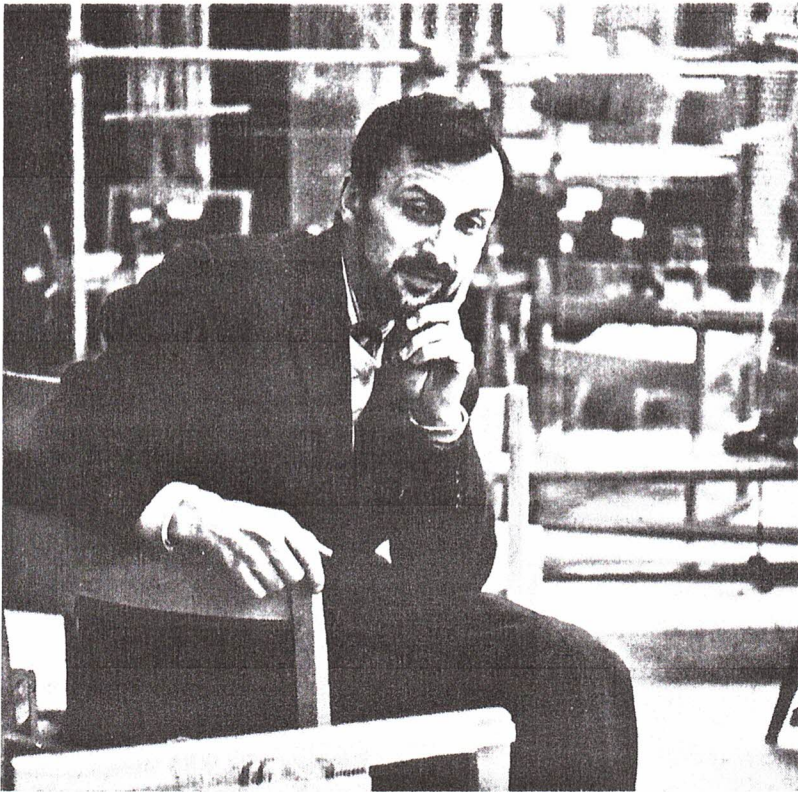
Förra sommaren satte han i gång. Han fick hyra Konsums f d klubbrum, en vindslokal där vävstolarna får dela utrymme med korkmattorullar. Kommunen betalar hyran. Dessutom har kommunen gett ett anslag på 6 000 kr. Men det räcker inte långt. Birger Forsberg söker nu anslag från SÖ och olika fonder.

Birger Forsberg har skaffat vävstolar och vävramar och tom specialbeställt en vävstol av den typ som används i Egypten. Den är enklare för barnen själva att klara. Hr Forsberg bor i Hedesunda på somrarna och då är han jämt till hands, men på vintrarna har han sin verksamhet i Stockholm och kan bara komma upp då och då. Han brukar åka upp var fjortonde dag och stanna ett par dagar.

– Varje gång jag kommer är det något nytt som har blivit till, säger han glatt. Så ock denna torsdag. Barnen är kvar i skolan när vi kommer. Men vävnaderna skvallrar om att de har varit flitiga. Birger Forsberg går runt och upptäcker: Se där har hon börjat väva en öken, det där ska bestämt vara palmer, och vilka fina färger hon har hittat! Hon frågade mig vad hon skulle ta för färg där nere men jag sa att det fick hon själv bestämma.

Svårt låta bli att lära ut

– Jag försöker låta bli att bestämma för dem. Men det är oerhört svårt. Svårt att låta bli att lära ut. I början sa jag: Ta en blå färg där. Barnen är så funtade att de vill göra som de tror att den vuxne vill ha det. Men om man kan låta

Konstnären Birger Forsberg har gott hopp om att hans experiment ska lyckas

bli att instruera dem lär de sig så småningom att göra som de själva vill.

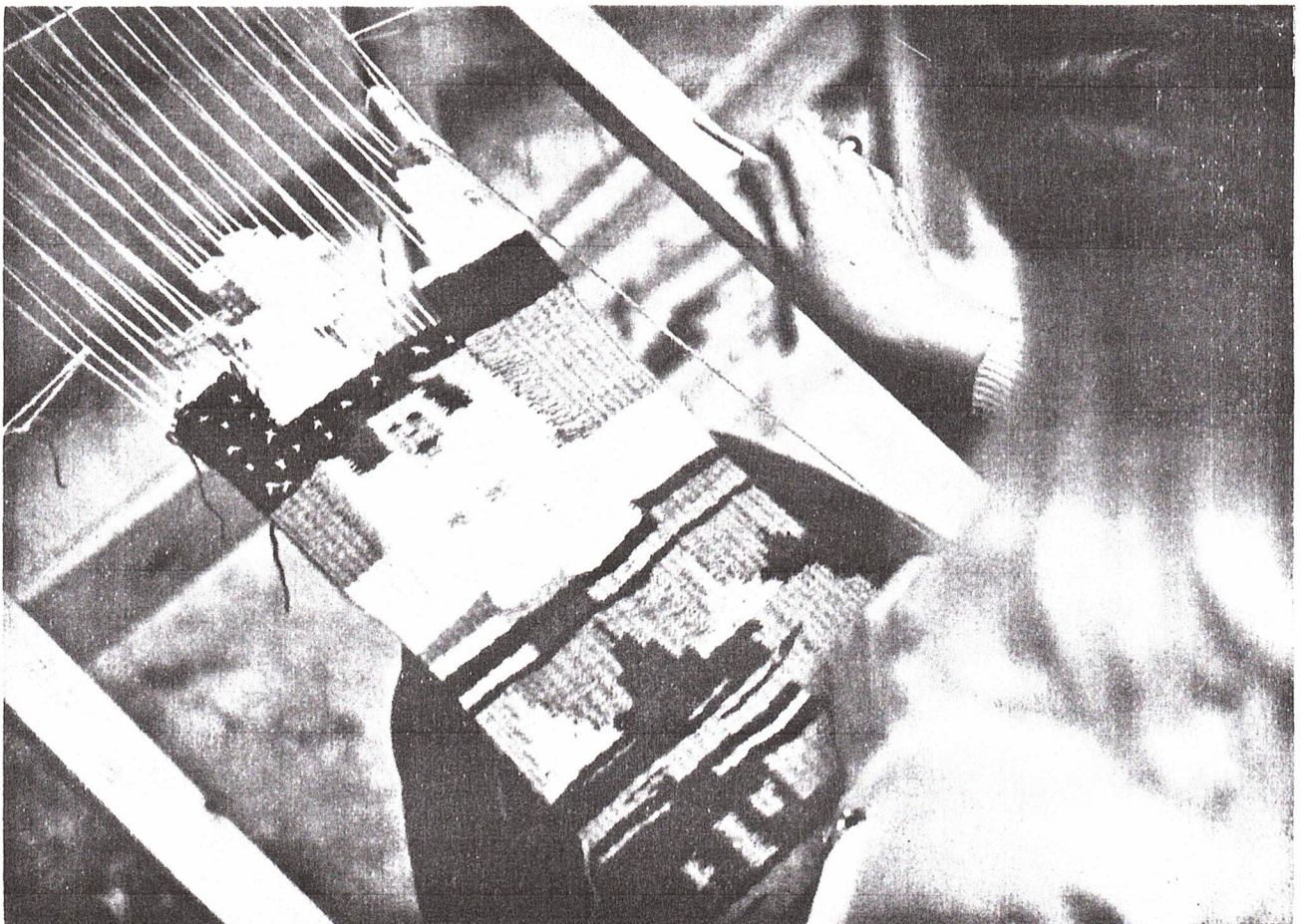
Barnen fick han tag i genom att anordna en pristävling i skolan. De fick rita, måla och skriva om Hedesunda. På så sätt fick han ihop en grupp duktiga och intresserade. Under det år som gått har nya kommit till, någon har slutat. Denna dag kom två nya, en flicka och en pojke: »Får vi vara med?»

På samma sätt som Wissa Wassef i Harrania har Birger Forsberg gått till väga i Hedesunda. Innan han började tala om vävning bekantade han sig med barnen, gjorde utflykter med dem, lekte med dem, pratade med dem om deras upplevelser. Det är just de egna upplevelserna som ska ligga till grund för vävandet, det blir spontanast så.

Fria skapelser charmfullast

Innan barnen kom gick vi omkring och tittade. De större barnen väver i vävstolar, de mindre i vävramar. Bara småsaker tills vidare. Tekniken är svår, somligt är snett och vint, men det gör ingenting. Huvudsaken är att det är början till fritt skapande. Somliga vävnader är jämna och fina och de är mycket riktigt gjorda efter mönster. Det är alltså inte meningen. Man ser skillnaden tydligt. Och obestriddligen charmfullast är de som har prägeln av ivrig experimentlusta; även om man inte ser skillnaden på gubbar och träd så är originaliteten i färg och form ett så stort värde i sig själv att man överser med de tekniska bristerna.

– Det fina är att det går sakta, säger Birger Forsberg. Genom att tekniken är mödosam hinner barnen växa in i materialet.

Vävttekniken är svår och somligt blir snett och vint men det gör ingenting. Huvudsaken är det fria skapandet

För övrigt har många av de fritt skapande små konstnärerna hunnit långt redan. Motiven är svenska, för att inte säga hedesundska. Dalälven, björkar, granar, röda stugor, far som sägar ved, omnibussen, den vita kyrkan. Det är en annan värld som omger barnen här än i Egypten. Men också här blandas motiven från den vardagliga omgivningen med fantasimotiv. En liten ljuslockig flicka, Susanne, höll på med ett änglamönster. Över en röd liten stuga blåser en ängel i basun, en annan håller just på att bli till mot en bakgrund av stjärnhimmel.

Motivet växer fram medan de håller på. Förlagor godkänns inte. Inte ens i början. Tekniken ska läras in under skapandets gång. Det går inte att skilja teknik och bild åt när det gäller vävning, säger Birger Forsberg. I och med att jag skissar har jag fräntagit mig förmågan att ha en bild inom mig, säger han.

Men han låter tills vidare barnen också väva efter förebild, om de vill. En flicka har gjort en mycket bra textil översättning av en målning Birger Forsberg gjorde som barn: ett rött hus i Hedesunda.

Vuxna kan inte väva så här

Det verkar svårt detta, att väva utan förlaga. De vuxna kan det inte. Birger Forsberg startade också en vävkurs för mammor efter samma fria principer, men det gick inte. De äldre barnen har också blivit bundna. Skolan? Diverse regler? Det dröjer innan det lossnar. Hr Forsberg försökte få överta barnens teckningstimmar, men det strandade på schematekniska svårigheter.

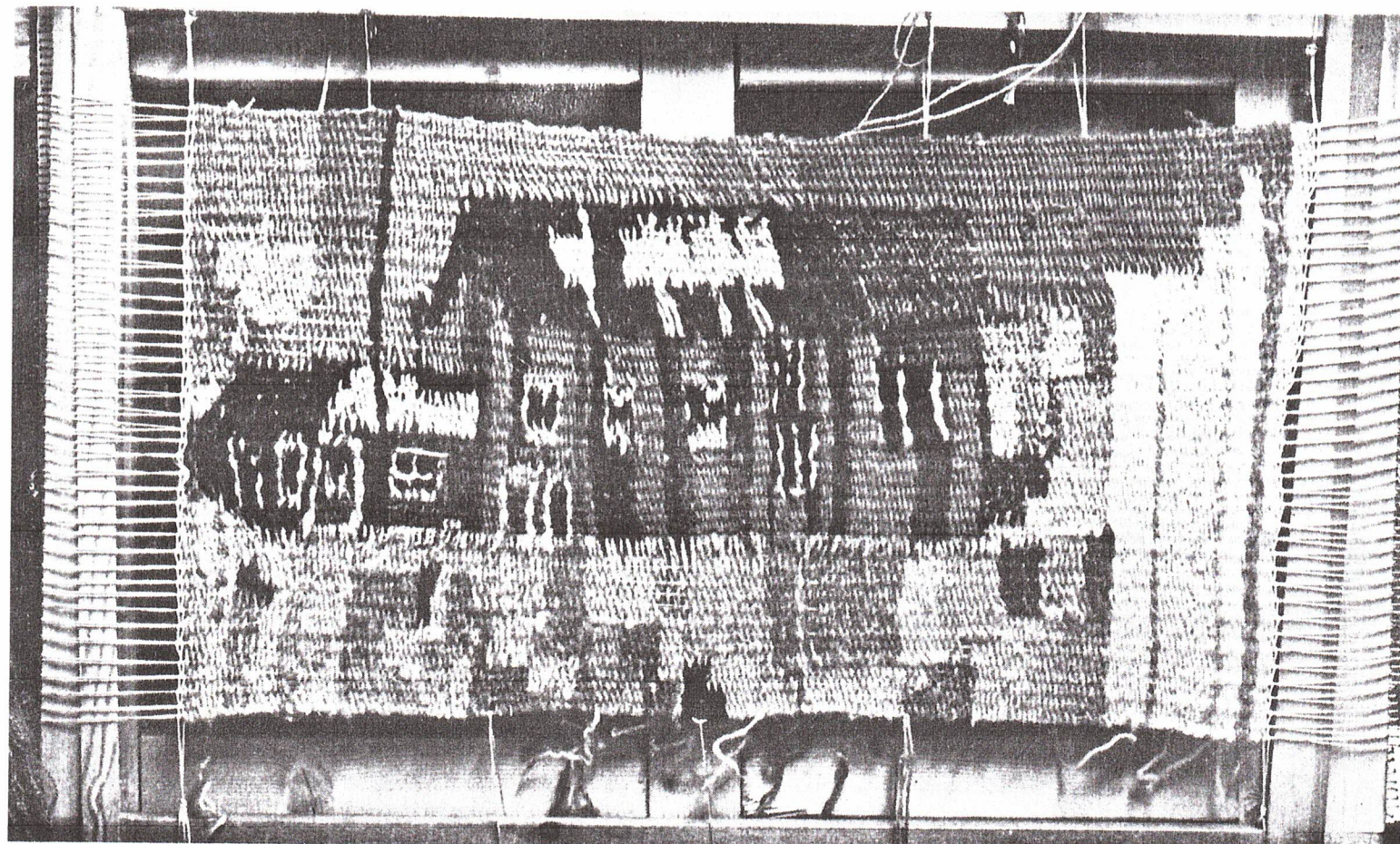
6-åriga Regina verkar ha självklart accepterat detta sätt att arbeta på. Hon väver med stort allvar och stor intensitet. Mönstret växer fram, en gubbe och en gunna, hennes alldeles egna figurer. Hennes syster väver en clown. Benen är färdiga, och Birger Forsberg noterar med tillfredsställelse att hon inte har glömt händerna. Det är inte så alldeles lätt att komma ihåg att sätta dit dem när man börjar arbeta på en figur nerifrån.

Garner i alla färger hänger på krokar. Några nystan ligger i en enkel korg som Birger Forsberg köpte i Egypten. Han har lärt sig färga garn själv, dels med naturliga färgämnen, t ex björkbark och renlav, dels med kemiska preparat. Garnet får fina skiftningar, som vanligt industrifärgat garn inte har.

Kontakt med Egypten

Birger Forsberg håller fortlöpande kontakten med Harrania. I februari var han där, och i somras då Wissa Wassef var i Sverige i samband med öppnandet av den egyptiska utställningen kom han också till Hedesunda. Han blev mycket intresserad av hur försöket skulle avlöpa. Varför skulle det inte lyckas också i ett industrialiserat samhälle, säger han.

Harrania och Hedesunda är efter det besöket vänorter. Birger Forsberg håller på att göra en film om vävaraktiviteten i respektive orter. Hedesundaavsnittet, som han gjort i samarbete med Rolf Wertheimer, är färdigt. Återstår avsnittet från Egypten. Han har planer på att resa dit snart. I filmen beskrivs tekniken med vävramar, som vem som helst kan försöka sig på. Han tror att filmen med fördel skulle kunna visas i skolorna.

En fin översättning av den målning han själv utförde som barn, anser Birger Forsberg om denna vävad